№ 105 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 10 **1896** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 10 № 105

ՔՍԱՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 7 կօպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագիրներ. Պաշտօնական զեկուցումներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ալեքսանդրօպօլից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջին տեղեկութիւններ. Կարծիքներ Իշխան Լօբանօվի մասին. Կրետական սահմանադրութիւնը. Արտաքին լուրեր.——ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Ամերիկայից.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Ռուսաց գործակալութեան)

—

ԼՕՆԴՕՆ, 6 սեպտեմբերի: „Times“ լրագրում տպված է Դիլկի նամակը ի պատասխան մէկ թղթակցի հարցապնդումի այն կարծիքի մասին, թէ Անգլիան ինչ է պարտաւոր անելու Թիւրքիայի վերաբերմամբ: Դիլկ, մատնացոյց անելով անգլիական նաւատորմի թուլութեան վրա, ասում է, որ անգլիական նաւատորմի բռնի կերպով անցնելը Դարդանէլլի միջով, ի հարկէ, ընդհանուր պատերազմի պատճառ կը դառնայ, որի համար Անգլիան ամենեւին պատրաստված չէ. իսկ բռնի գործողութիւնը որ և է ուրիշ տեղում, ոչ Կ. Պօլսում, կարող է Թիւրքիայի այնպիսի բաժանումն առաջ բերել պետութիւնների մէջ, որի ժամանակ Անգլիան շատ բան կը կորցնէր և ոչինչ չէր շահիլ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 6 սեպտեմբերի: Այն յայտագրի մէջ, որով սեպտեմբերի 5-ին դեսպանները դիմեցին Բ. Դրանը, ասված է, թէ Բ. Դրան վրա բարդած մեղադրանքները ամենեւին չը հերքվեցին այդ վերջինի յայտագրով օգոստոսի 27-ից: Այն փաստը, որ խուժանին ղեկավարում էր Թիւրքաց ոստիկանութիւնը, անվիճելի է մնում, և եթէ յիրաւի վիրաւորված են շատ մահմեդականներ, այդ միայն ապացոյց է այն բանի, որ գործի մէջ աւազակախմբեր խառնելը երկսայրի սուր է, որից նրանք էլ են մնասվում, որոնք դիմում են այդպիսի միջոցին: Ոստիկանութեան և զօրքի լաւ դիսցիպլինան չէ հերքում յայտագիրը, որպէս և չէ հերքում այն փաստը, որ հրամայված էր սանձահարել խուժանի գործողութիւնները, բայց մի և նոյն ժամանակ նկատում է, որ այդ հրամանը աւելի վաղ պէտք է տրված լինէր: Հայերի գործունէութեան եղանակը դատապարտում է յայտագիրը: Դեսպանները նոյնպէս խորին ցաւակցութիւն են յայտնում պատահածի առիթով, և մի և նոյն ժամանակ մատնանիշ են անում, որ կարգը միայն վերականգնված է երևում, և որ երկիւղը օտարահպատակ կօլօնիաների չէ դադարում: Բ. Դրան վրա գցելով պատասխանատուութիւնը ապագայ անցքերի համար, դեսպանները յայտնում են, որ վեց պետութիւնների դեսպանները դիտաւորութիւն չունեն երկրորդ անգամ քննադատութեան ենթարկել վերջնականապէս ապացուցված փաստերը:

ՍՕՖԻԱ, 6 սեպտեմբերի: Իշխանութիւնները հետեւում են հայերի շատպով Բօլգարիա գաղթելուն: Կառավարութիւնը, հոգ տանելով ապրուստի միջոցներ գտնել գաղթականների համար, թոյլատրեց նրանց ձրի ճանապարհորդել երկաթուղիներով:

ԼՕՆԴՕՆ, 6 սեպտեմբերի: Կիսապաշտօնական „Րէյտէրի գործակալութիւնը“ հետեւեալ հաղորդագրութիւնը ուղարկեց. „Օտար մամուլի մեղադրանքները, որը վերագրում է Անգլիային ամեն տեսակ շահասէր և նենգաւոր դիտաւորութիւններ Արեւելքի վերաբերմամբ, բացի զարմանքից ուրիշ ոչինչ չեն յարուցանում պաշտօնական շրջաններում: Անգլիական կառավարութիւնը չէ անում և դիտաւորութիւն չունի անել այնպիսի բան, որ կարող լինէր ամենաննշան հիմք համարվել այդպիսի մեղադրանքների համար օտար մամուլի կողմից: Եթէ այդ մեղադրանքների պատճառը անգլիական մամուլի արտայայտած դժգոհութիւնն է Թիւրքիայի գործունէութեան եղանակի դէմ վերջին կոտորածի օրից, այդ դէպքում բաւական կը լինէր յիշեցնել, որ կառավարութիւնը ամենեւին չէ կարող պատասխանատուութիւն առնել իր վրա զզուանքի այն կատարելապէս բնական զգացմունքի համար, որ յարուցանում են այնպիսի գազանութիւններ, որոնք տեղի ունեցան Կ. Պօլսում: Այդ գազանութիւնները նոյնանման զգացմունքներ պէտք է յարուցանեն ամբողջ քաղաքակիրթ մարդկութեան մէջ: Ցամենայն դէպս, անգլիական քաղաքականութեան մէջ այդ առիթով ոչինչ փոփոխութիւններ տեղի չեն ունեցել, և նա առաջվան պէս կատարեալ համաձայնութեամբ է գործում ուրիշ պետութիւնների հետ: Սըր Ֆիլիպպ Կէրրի ամեն օր խորհրդակցում է մնացած դեսպանների հետ: Այնու ամենայնիւ ակներեւ է, որ Կ. Պօլսում տեղի ունեցած սարսափելի անցքերի պատճառով Անգլիայի հասարակական կարծիքը այն աստիճան սաստիկ գրգռված է, որ կառավարութիւնը նրանից ոչ մի օգնութիւն չէ կարող սպասել, եթէ ինքն կրկին անգամ սկսի պաշտպանել Թիւրքաց կառավարութիւնը: Եթէ պետութիւնները ոչինչ միջոցներ չեն գտնի միաբան ձեռնարկութիւնների համար այն կոտորածները դադարեցնելու, որոնք անդադար կրկնվում են Թիւրքաց վատթար վարչութեան պատճառով, այն դէպքում անգլիական կառավարութեանը ուրիշ ոչինչ չէ մնում անել, բայց եթէ մի կողմ քաշվել այն յոյսով, որ ժամանակով դրութիւնը կը բարւոքվի:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 7 սեպտեմբերի: Ոստիկանութիւնը հաղորդում է, որ Սկուտարիի արուարձանում մի հայի տան մէջ գտնվել են ռումբեր, պայթող նիւթեր և դօկումենտներ: Տեղի ունեցան մի քանի ձերբակալութիւններ:

ԼՕՆԴՕՆ, 7 սեպտեմբերի: „Morning Post“ լրագրին հաղորդում են Կ. Պօլսից. „Նորերս տեղի ունեցած կոտորածի պատճառով, մեծ վէզիրը պահանջեց պաշտօնանկ անել ոստիկանութեան մինիստրին և յայտնեց, որ ինքն հրաժարական կը տայ, եթէ սուլթանը կը մերժի իր խնդիրքը: Սուլթանը, սակայն, չէ ցանկանում արձակել ոստիկանութեան մինիստրին, թէպէտ մի և նոյն ժամանակ չէ կամենում ընդունել մեծ վէզիրի հրաժարականը:

ԼՕՆԴՕՆ, 8 սեպտեմբերի: Հրատարակված է Րօզբէրիի նամակը, որը բացատրում է, թէ առանձնական գործողութիւնը Թիւրքիայում—ի նկատի ունենալով Ռուսաստանի 1895 թւին արած յայտարարութիւնը, թէ նա կընդդիմանայ որ և է պետութեան ամեն մի այդ տեսակ գործողութեան,—առաջ կը բերի եւրօպական պատերազմ, եթէ առաջուց չը կայանայ համաձայնութիւն: Սակայն հիմք չը կայ կարծել, թէ Ռուսաստանը փոխի իր յարաբերութիւնը դէպի այդ հարցը:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 8 սեպտեմբերի: Թիւրքաց աղբիւրներից բղխած տեղեկութիւններին նայելով, Սկուտարիի Հայոց թաղում գտնվել է նիտրօգլիցէրին հայկական կօմիտէտի դրօշմով, իսկ Պէրայի Թարլաբաշի թաղում գտնվել են 7 լի և 8 դատարկ ռումբեր:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

—

Կ. Պօլսի լրագիրների մէջ տպված են հետեւեալ զեկուցումները.

«Շնորհիւ վեհ. սուլթանին, կայս. երկիրներու մէջ կատարեալ անդորրութիւն ու խաղաղութիւն կը տիրէ: Քաղաքային ու զինուորական հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են, որպէս զի խռովարարք խառնակութիւններ յարուցանելու առիթ չը գտնեն, սակայն հաւանական դատուելով, որ խռովարարաց կողմէ Կ. Պօլսոյ մէջ հանված խռովութիւնները կայս. նահանգաց մէջ ալ արծարծելու պիտի աշխատեն, ուստի եպարքոսական հետեւեալ հեռագիրն, որ այդ մասին հարկ եղած զեկոյցները կը պարունակէ, ուղղուած է գաւառները:

«Մէկ քանի հայ խռովարարներու կողմէ վերջերս մայրաքաղաքիս մէջ յարուցուած շփոթութիւնները հաւանական է, որ գաւառաց մէջ ալ արծարծելու աշխատին. ուստի քաղաքային ու զինուորական կարգադրութիւնք պէտք է այնպիսի եղանակաւ մը ըլլան, որ շփոթութեանց շարունակուելուն ու տարածուելուն տեղի չը տրըւի. եթէ հակառակը գործուի՝ այսինքն եթէ խռովարարաց դէմ զնելու ու զանոնք նուաճելու մասին փութանակի չը գործուելով անտարբերութեամբ շարժուի, և այդ կերպով մնասուց և արկածներու տեղի տրուի, պէտք է ստոյգ կերպով գիտնալ, թէ քաղաքային ու զինուորական ամենէն փոքրէն ամենէն մեծ պաշտօնէայն ծանր

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ

—

Նիւ-Բրիտէյն, յուլիսի 18-ին

Որպէս զի գաղթող հայութիւնն իմանայ թէ Ամերիկա կարծած Ամերիկան չէ, ուր ինք յուսով է թէ կաթ և մեղր բղխող երկիր մըն է, յառաջ կը բերեմ Ամերիկան իր աչաց առջև, թող տեսնէ և յետոյ որոշէ գալ:

Միայն կաթ և մեղր բղխող երկիր չէ, այլ սով էլ կայ, Եգիպտոսի սովից էլ վատ սով: Եգիպտոսի սով չորութիւնից էր, իսկ Ամերիկայի սովը չափազանց առատութիւնից: Երկիրն առատաբեր է, կրնայ 250,000,000 է աւելի ժողովուրդ ապրել, այժմու աշխատանաց ժամերէն ալ պակաս աշխատելով ապրիլ, սակայն այսօր 65,000,000 ժողովուրդի 10,000,000-ը աղքատ և հացի կարօտ վիճակի մէջ է, իսկ մնացեալք հազիւ հաց կապրին: Տուն շինելու շատ քար և շատ փայտ կայ, բայց ժողովուրդ անտուն է: Խանութները և մեծ վաճառանոցները հանդերձներով լեցուն են, բայց ժողովուրդը մերկ է: Մինչդեռ հանդերձ ձեռքով շինված պահուն ժողովուրդ մերկ ու բոկոտն չէր, որչափ հիմա է, երբ հազարաւոր մեքենաների շնորհիւ հանդերձ կամ կօշիկ այնչափ արագութեամբ շինվում են, որ մարդ կարծում է, թէ անձրևի տարափներ են թափվում երկնքից: Բայց, կրկնում ենք, ժողովուրդը մերկ է: Ձիներ և կառքեր անթիւ են, բայց ժողովուրդ չէ կարող հեծնել: Երկաթուղիներ ամեն տեղ, ամեն կողմ, սակայն ժողովուրդ ոտքով քալում է: Պըտուղներ առատ, քան ինչ և իցէ երկիր աշխարհիս մէջ, բայց ժողովուրդ զրկվում է պտուղից: Վերջապէս, ամեն բան առատ, խիստ առատ, այնպէս որ եթէ Ամերիկայի ժողովուրդ ձեռքերը ծալէ 8 տարի հանգիստ ընելու համար, ներկայ կուտակված ապրանքներն բաւ կրնան ըլլալ: Ինչու ժողովուրդը անօթի է, խեղճ, թըշուառ և մերկ:

—Մէյ մը, որովհետև շատ է աշխատում, մէյ մ'ալ, որովհետև վաստակածը ուրիշի է պատկանում: Ուրիշը վայելում է, իսկ ինք զրկվում:

Ժողովուրդի կեանք երկրից է. երկիրը որու է պատկանում, ժողովուրդն էլ նրան. ըսել է 3,000,000 քառակուսի մղոն երկիր մը 45 մեծ նահանգներով և 65,000,000 ժողովուրդ պատկանում են 300,000-ի. ինչպէս ձի մը ապրում է տիրոջը համար, նոյնպէս նրանք, այդ 65 միլիոն ապրում են 300,000-ի համար: Աղքատներու ահագին բանակը չունի ոչինչ. միայն երկու ձեռք է ունեցածը, սպասում է տէրերուն հրամանին՝ մի բան վերցնելու, դարձնելու և այլ բաներ ընելով ապրելու. տէրերն սրանց ձեռքեր գործածում են մինչև այն առեն, երբ ալ պէտք չունին, կամ անկարելի է գործածել ու ձգում են դուրս, իբրև անպէտք կամ աւրուած մի գործիք: Ալ ինչ է մնում խեղճ գործաւորի. ստակ չունի, գործ չունի. կը մնայ այնուհետև չարչարուիլ, նեղուիլ, տառապել, յետոյ յուսահատվելով, գլորվիլ դէպի անձնասպանութիւն: Ահա քանի մը օրինակ: Վուլչէսթըր Նիւ-Հէմշիր. Քէլթըն ինքզինքն է կախում անգործութիւնից. գրպանը մէկ սէնթ և կտոր մը թուղթ է գտնված, որոյ վրա գրած է իր մօրը. «Սիրելի մայր, Քէլթըն իր արածից ցաւում է, բայց յուսամ իր մայր պիտի չը վշտանայ, քան զի Քէլթըն ինչ որ աղէկ էր, ան ըրաւ, վերջացունելով իր կեանք»: Էպէրդըն. Ճէյքըպ Մարթի հիւանդ կնիկը անկողնից դուրս է քաշում և մորթում ոչխարի նման, յետոյ ածելիով կտրում է իր խուչափողը. մնում են 11 որբեր. Մարթի յուսահատած էր աղքատութիւնից: Պօսդօն. Կուրնէլիոս Կէյֆֆէյ, 21 տարեկան, վեց ամիսէ ի վեր անգործ, ինքզինք կախում է ախոռի մէջ. գրպանը մի թուղթի վրա գրած է. «Սիրելի մայր, կեանքս փուճ էր»: Թօրրինկթօն. Տէնահու աղքատութիւնից յուսահատած՝ նետվում է լճի մէջ և խեղդվում. 8 զաւակներու տէր: Չիքագօ. մըսթըր Րիչարտ, 38 տարեկան. վեցհարուածեանով սպանում է հայրը, մայրը, ընտանիքը, երեք զաւակները և ինքզինք: Րօչէսթըր. Մարթին Լին թունաւորում է կինը, երկու զաւակները, մայրը և ինքզինք. եռամսեայ զաւակը մօրը կրծքի տակ ճչում է. կը կարծվի, թէ ծիծ առած պահուն մայրն ընկած է փոքրիկն ալ հետը, ու մնում է դիակացած մօր կրծքի տակ: Մօր միւս կողմը՝ միւս զաւակը, 3 տարւայ, աղաղակում է. «մամա, մամա, մամա»: Դուրս եղողներ ուշադիր կըլլան, հարկ եղած օգնութիւն կընեն, բայց անօգուտ: Չիքագօ. մըսթըր Լէյմէն, տեսնելով, որ օրից օր թշուառանում է, սպանում է կնիկը, երեք զաւակներ և ինքզինք:

Այսպիսի օրինակներ շատ ու շատ են. տարուց տարի մեծանում է անձնասպանութեան թիւը: Կարելի է շատեր կարծեն, թէ սրանք ծոյլերն են. հետեւեալ օրինակը լաւ պիտի հասկցունէ, թէ ծոյլերն չեն, հապա գործ և ստակ չունենալնուն համար վերջացնում են իրենց կեանք: Ճօրճ Քարրօլ, մի առոյգ երիտասարդ, մնում է անօթի, 3 օրից ի վեր բերանը մի բան դրած չունի. մէկու մը կը յայտնէ եղելութիւնը, նա ալ բօլիս կայարան կառաջնորդէ, ուր դատաւորին կը խօսի այսպէս.

—Դատաւոր, ես կարող մէկն եմ և յօժար գործելու. ես չեմ ուզեր ողորմութեամբ ապրիլ, ես չեմ կրնար և չեմ ըներ:

—Երիտասարդ, կը ցաւիմ քեզ համար, բայց ինչ որ կրնամ ընել քեզ, այս է՝ ղրկել քեզ աղքատանոց:

—Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ, դատաւոր, ղրկէ զիս բանտ և ոչ աղքատանոց:

—Չեմ կրնար ուղարկել քեզ բանտ, երբ յանցաւոր մը չես:

—Այս աշխարհը թշուառութիւն է պատուական անձերու. առտուանց միտքս դրի սովամահ չըլլալ, և հիմա դու կըսես, որ պէտք է յանցաւոր մը ըլլամ՝ բանտ երթալու համար, կամ թէ ոչ, աղքատանոց երթալու եմ. ես պատրաստ եմ յանցանք գործել բանտ երթալու համար:

պատասխանատուութեան ներքև պիտի մնայ: Եթէ այդ կարգի յանկարծական շփոթութիւն մը ծագի, երբէք տեղի տալու չէ որ ո և է անձ միջամտէ նուաճման գործին որ կառավարութեան յատուկ է. նոյնպէս տեղի տալու չէ որ այդ միջոցին սպանութիւնք, աւարառութիւնք, քաղաքաց աւերմունք և այդ կարգի բռնաբարութիւնք գործուին: Ցարմար միջոցներով ժողովրդեան պէտք է յորդոր կարդալ ու քարոզել որ իր գործովը զբաղի և Աստուածային հաճութեան ու Վեհ. Սուլթանին հրամանաց հակառակող ամենափոքր ընթացքէ մը իսկ բոլորովին զգուշանայ. եթէ այդ խրատներուն չը հնազանդելով այդ կարգի խռովութեան մը միջոցին ժողովուրդը միջամտէ նուաճման գործին, որ կառավարութեան իրաւունքն է, և եթէ իսլամ ու ոչ-իսլամ որ դասակարգին ալ որ պատկանի, իրարու դէմ յարձակում պատահի և կառավարութեան խրատներուն անսաստելով զէնք քաշուին կայս. զինուորաց դէմ, այն պարագային մէջ կայս. զինուորք զէնքով պիտի արգիլեն այդ կարգի անձանց միջամտութիւնն ու յարձակումն, ով որ ալ ըլլան: Այս կէտն ալ պէտք է ծանուցանել ժողովրդեան՝ գաւառին տպարանէն հասարակութեան հասկնալիք լեզուաւ յայտարարութիւններ պատրաստելով և գիւղերը ցրուելով: Վերջապէս տիրող խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը հաստատուն ու տևական ընելու համար տեղական պահանջմանց համաձայն տակաւին ինչ միջոցներ որ կան, առանց ժամանակ կորսնցունելու, պէտք է ի գործ դնել և բնաւ տեղի չը տալ, որ անհաճոյ դէպքեր պատահին: Այս կէտերը բացարձակ կերպով կազդարարուին՝ Նախարարական յատուկ յանձնաժողովի մը որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով»:

—

«Պաշտօնագիր Պոլսոյ վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազութեան.

«Իբրև խռովարար ամբաստանուած ու փախստական ի Գում-Գաբու Ֆըչըճը փողոցը բնակող Գաբրիէլի աղջիկն՝ 22 տարեկան Զապել, ի Սաբըեար Եէնիմահալլէի՝ պահականոցին կարգը՝ Հաջի Մէլիք էֆէնտիի թիւ 2 տունը իբրև վարձակալ բնակող Նիկողոսի աղջիկը՝ 21 տարեկան Ցուլիանէ, և ի Րումէլի Հիսար եկեղեցւոյ փողոցն իբրև վարձակալ բնակող 22 տարեկան Ովսաննա Կարապետ Իվարնեան՝ Պատժական Դատավարութեան Օրինաց մասնաւոր յօդուածոց տրամադրութեանց համաձայն՝ Պոլսոյ Եղեռնադատ ատենին առջև դատուելու համար իբրև ոճրագործ ամբաստանուած են, ըստ տրամադրութեան Պատժական Օրինաց 54-րդ յօդուածի յաւելուածին: Ներկայ ձերբակալման հրամանագիրը Պոլսոյ ամբաստանիչ ատենին կողմէ պատրաստուեցաւ ի գիտութիւն դատական-ոստիկանական բոլոր պաշտօնէից՝ որպէս զի վերոյիշեալ ամբաստանեալներն ուր որ տեսնեն, ձերբակալեն ու յանձնեն նոյն դատարանին բանտը»:

—

Ահա և ինքնակոչ Ցեղապահի մի նոր շրջաբերականը, որ նոյնպէս հրատարակված է լրագիրներում և կարդացված եկեղեցիներում:

«Սիրելի ազգս,

«Մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերուն մէջ պատահած դէպքերուն վրա, կայս. Պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանի կայսերական հրամանները խնդրեցի, որպէս զի ազդու և փութանակի միջոցներ ձեռք առնուին Հայոց բնակած թաղերն ու շուկաները պահպանելու և կարօտելոց հարկ եղած ուտելիքները բաշխուելու համար:

«Կը ծանուցանեմ սիրելի ազգիս թէ մեր Օգոստափառ Վեհապետը բարեհաճեցաւ հրամայել բոլոր կառավարական պաշտօնատանց, մանաւանդ Բարձր. Սպարապետին և Ներքին գործոց ու Ոստիկանութեան Վսեմ. Նախարարներուն, որպէս զի ազդու միջոցներ ձեռք առնուին բոլոր ժողովրդեան կատարեալ անդորրութեանը և կենաց ու ընչից ապահովութեանը համար. ամեն կողմ զինուորներ ու ոստիկան-զինուորներ գտնուելով արգիլեն Տէրութեան հրամանին անսաստողներն, որ ազգէ և կրօնէ ալ ըլլան:

«Վեհ. Սուլթանի այս գթառատ Իրատէները կը հաղորդեմ բոլոր եկեղեցեաց քարոզիչներուն, աւագերէցներուն և թաղական խորհուրդներուն որպէս զի իմանալով մեր ողորմած Օգոստափառ Վեհապետին գթութիւնը, ըստ այնմ շարժին և ուղիղ ճամբու մէջ գտնուին:»

—

Հինգշաբթիէն մինչև այսօր հետևեալ պաշտօնական զեկուցումներն հաղորդուած են ի հրատարակութիւն.

«Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան բարեբաստիկ տարեդարձին առթիւ այսօր (երկուշաբթի) թէև բազմաթիւ անձեր բնականաբար փողոց պիտի ելնեն ու հրթիռներ պիտի արձակեն, սակայն կայս. Իրատէով կը ծանուցուի թէ ժողովուրդը երկուշաբթի գիշեր փողոցներու մէջ ու ծովու վրա չը պտտի, հրթիռներ և այլն չարձակուին, որովհետև հրթիռներու ձայները խումպարայի և ատրճանակի ձայնին կը նմանին: Փափաքողները կրնան միայն կանթեղ վառելով բաւականանալ»:

«Վեհ. Սուլթանը հրամայեց, որ իր գահակալութեան տարեդարձին օրուան փառքին ի պատիւ, միջօրէին ըստ սովորութեան մէկ անգամ թնդանօթներ արձակուին, որ կը ծանուցուի ի գիտութիւն ընդհանրութեան»:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ

Սեպտեմբերի 1-ին

Օգոստոսի 30-ին մեր քաղաքը այցելեց Երևանի նահանգապետը: Երէկ, ընդունելով պատւաւոր քաղաքացիներին, նա յայտնեց որ կառավարութեան հրամանով մեր քաղաքը շուտով կունենայ լիակատար քաղաքային ինքնավարութիւն և աւետեց, որ այդ բաղդը քաղաքացիք կունենան շատ շուտով, այնպէս որ եկող 1897 թ. մեր քաղաքը կունենայ իր դուման և քաղաքագլուխը:

Օգոստոսի վերջերին եկած յորդ անձրևները բաւական վնաս տուեցին կալերին: Այն տեղերը, ուր դեռ կալերը չէին վերջացել, անձրևները սաստիկ թրջեցին ցորենը: Հունձը այս տարի ընդհանրապէս միջակ է:

Վերջին օրերս Ալէքսանդրօպօլի հայ կաթօլիկների առաջնորդ Պօղօս վարդապետ Նահապետեանի տանից գողացվեց 3,200 րուբլի փող. գողերը իր ստորադրեալ քահանաներն են համարվում: Քննութիւնը շարունակվում է և գործը յանձնված է հաշտարար դատարանին: Որքան որ մամուլը գրում է թէ չը պէտք է ձեռնադրել տգէտ, անուս, անբարոյական քահանաներ, այնու ամենայնիւ մեզ մօտ վերջին օրերս աւելացան ութը անարժան հոգևորականներ: Դրանք այն տեսակ մարդկանցից են, որոնց ոչ թէ ժողովուրդ, այլ երկու ոչխար չէ կարելի հաւատալ...

Շիրակեցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, սեպտեմբերի 1-ին,

«Մշակ» լրագրի 90 համարի ներքին լուրերի բաժնի մէջ, Կաղզուանից, պ. Լրատուն իմ անձնաւորութեան դէմ մի սուտ զրպարտութիւն է գրել. ուստի, խնդրում եմ, մօտակայ համարի մէջ մի անկիւն շնորհէք այս հերքումին:

Առաջին՝ պ. Լրատուն գրում է թէ՝ «Յուլիսի 17-ին, գիշերվայ ժամը 11-ին, աղահանքի կապալառու Զ. Ջանփոլադեանի մարդիկը յարձակվում են վաճառական Բիշարեանի վրա հին վրէժ լուծելու համար և մի ծանր հարուածով գետին են գլորում և փախչում, կարծելով թէ վէրքը մահացու է»: Երկրորդ՝ որպէս թէ «առաջարկութիւն է եղել հասարակական ժողով կազմել և միջոց ձեռք առնել, որ գոնէ չը կրկնվի այդ տխուր երևոյթը»,

Պ. Լրատուի թէ առաջին և թէ երկրորդ պատճառաբանութիւնները միանգամայն սուտ են և զրպարտութիւն, որովհետև թէ ես և թէ իմ մարդիկը ոչ մի առնչութիւն և վաճառականական հաշիւներ չունենք պ. Բիշարեանի հետ և ոչ էլ «հին վրէժ» լուծելու մի կարիք, այլ, ընդհակառակը, նրա ծեծվելու գիշերը թէ ես և թէ իմ մարդիկը զբաղված ենք եղել իմ հիւրիս պատուելով: Երկրորդ՝ երբէք մտադրութիւն անգամ չէ ծագել «հասարակական ժողով» կազմելու «այդ վայրենի և տխուր երևոյթների» չը կրկնվելու համար: Այդ բոլորը միայն պ. Լրատուի հիւանդ երևակայութեան ծնունդ է և արգասիք:

Զաքար Ջանփոլադեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ գիշեր, սեպտեմբերի 9-ին, Ռուսաց գործակալութեան միջոցով ստացանք Կ. Պոլսից հետևեալ հեռագիրները. «Սկիւտարիում ձերբակալված մի հայի ցուցմունքների շնորհիւ՝ ոստիկանութիւնը գտաւ Պերայում հայի պատկանող մի տան մէջ, որի բնակիչները անհետացել են, ռումբերի և հրանիւթների պահեստ. այդ գիւտի մասին հաղորդված է երէկ: Բոլոր իրերը թաքցրված էին բակում գտնվող ջրհորի մէջ. գտնված են վեց մեծ և քանի փոքր ռումբեր, թղթեր, մի փոքր տպագրական մամուլ: Միաժամանակ Սկիւտարիի զանազան տեղերում գտնվել են բազմաթիւ հրանիւթներ, սպառնական նամակներ, ծրագիրներ, տպագրված թղթեր, գրագրութիւն կենտրօնական կօմիտետի հետ: Կալանաւորված են դաւադրութեան երկու պարագլուխներ և տասնչորս մեղսակիցներ:—Այստեղի 32 եկեղեցական ծուխերին պատկանող 13,000 հայեր մատուցին մեծ վեզիրին մի ուղերձ, որի մէջ արտայայտում են կառավարութեանը հաւատարմութեան և անձնուիրութեան զգացումներ և յայտնում են երախտագիտութիւն փադիշահի արդարադատութեան և ողորմութեան բազմաթիւ ապացոյցների համար»:

—

Ռուսաստանի մի քանի ներքին նահանգներում կազմվում են ուսումնական ընկերութիւններ տեղական երկրի ուսումնասիրութեան համար: Այս օրերս մի այդպիսի ընկերութիւն հաստատվեց նոյն իսկ Ժիտօմիր քաղաքում, Վօլին երկրի ուսումնասիրութեան համար պատմական-ազգագրական, բնական-պատմական և տնտեսական տեսակէտից: Ցանկալի էր, որ վերջապէս, մի այդպիսի ընկերութիւն էլ հաստատվէր Կովկասի ուսումնասիրութեան համար:

Իր ժամանակին մենք հաղորդեցինք այն զեղծումների մասին, որոնք կատարվել էին Անդրկովկասեան երկաթուղու Ջիատուրի գծի նորոգութեան ժամանակ: Այժմ երկաթուղու վարչութիւնը ստացել է գլխաւոր կառավարութեան

Առոր վրա Նիւ-Եօրքից, Եօրքվիլ բոլիս կայարանը տարուեցաւ, ուր որոշվեցաւ աղքատանոց մնալ մինչև մի գործ գտնեն: Քարրոլ շնորհակալութիւն յայտնեց արտասուք լեցուած աչերով:

1886-ից սկսեալ Ամերիկայի գործերու ամենալաւ եղած տարիներն էլ 2,000,000-ից պակաս չէ եղեր անգործներու թիւը. մինչև 1892-ը 4,000,000-ի է բարձրանում. 1896-ին յունիս ամսին 5,5000,000 է հասնում. եթէ այդչափ ծոյլեր ըլլային, Ամերիկա մարախով վնասված երկրի պիտի նմանէր. և եթէ անառակներ ըլլային, Ամերիկա վաղուց կործանված ըլլալու էր: Անհերքելի ճշմարտութիւն է ինչ որ կը գրեմ. բոլորը ազնիւ և պատուական քաղաքացիներ են՝ գործելու կարող յաղթանդամ գործաւորներ, բայց գործ չունեն:

Լաւ գաղափար մը տալու համար, հարուստի մը եկամուտը և աղքատի մը տարեկան վարձը հաշուենք: Ջօն Րէօքֆէլըր Չիքագօից, գազի (նաւթի) ընկերութեան 400,000 բաժին ունի. մէկ բաժինը 100 տոլար արժէ. ըսել է 40,000,000 տոլար է բաժինը գազի ընկերութեան մէջ (Standard Oil Co), որ եթէ հրապարակ ծախվի 100,000,000 տոլարի կը հասնի. միայն գազի ընկերութեան բաժնից ստանում է տարեկան 11,600,000 տոլար շահ, կամ 31568 տոլար օրական, կիրակէն ալ հաշուելով: Դա դեռ իր շահերի մէկ աղբիւրն է. Րէօքֆէլըրի տարեկան եկամուտը 25—28,000,000 տոլարի է հասնում, օրական 70,000 տոլար, կամ ժամը 2500 տոլար եկամուտ ցորեկ գիշեր (24 ժամ) հաշուելով. 7 տարի առաջ 20,000,000 տոլար ունէր, իսկ այսօր 160,000,000 ունի. կը կարծվի թէ քիչ վերջ աշխարհի ամենէն հարուստը պիտի ըլլայ, Ճինաստանի Լի-Հընկ-Ջանգէն ալ անցնելով, որոյ հարստութիւնը 500,000,000 տոլար է:

Աղքատաց շաբաթականները 5, 6, 7, 8 տոլար է, բայց մենք 8 առնողին վրա նայենք, 5, 6 և 7 առնողները անօթի սեպելով: 8 տոլար շաբաթական առնողը տարին 400 տոլար կառնէ. եթէ ամուսնացեալ է, տան վարձու համար ամենաաժան տան մը վճարելու է 52 տոլար, 80 տոլար գլխարկի, հանդերձի, կօշիկի իրեն և իր կնկանը, 10 տոլար տան կահկարասինների. 8 տոլար Էրկանը ածխուածքի, 25 տոլար ձեռքէ մանր ծախքերու. 225 տոլար ալ տարեկան ուտելու՝ երկուքին. միւս տարին 400 տոլար եկամուտը 400 տոլար ծախքով մաքրված է: Այս այսպէս կապրին հանգիստ այն պայմանաւ, որ չը հիւանդանան, գործէ չիյնան, գործարան չը դադրի, և կնիկն ալ պէտք է ամուլ ըլլայ. եթէ ասոնց ինչ և իցէ մէկը պատահելու ըլլայ, միւս օր չքաւոր կը դառնան, և ալ իրենց կեանք կըլլայ երկաթէ բեռ, խիստ ծանր՝ տանելու: Շաբաթական 8 տոլար վարձ առնող ամուրին $4^1/_2$ տոլար սեղանատան վճարելու է շաբաթական, 50 տոլար հանդերձի, 25 տոլար այլ և այլ ծախուց: Ծախքը կըլլայ 300, իսկ առածը 400 տոլար, ըսել է 100 տոլար կը շահի. ասոր ալ հիւանդութիւն կամ այլ արգելքներ պատահելու չեն, եթէ ոչ 100 տոլարը կը հալի. մէկ միլիոն ունենալու համար 10,000 տարի աշխատելու է անընդհատ:

Աղջիկներ 1,50, 2, 2,50, 3, 3,50, 4 և 4,50 սէնթ կառնեն շաբաթական. $4^1/_2$ տոլարէ վար առնողները անօթի սեպելու ենք. $4^1/_2$ առնողը՝ 130 տոլար ուտելիքի տալու է, 50 տոլար հանդերձի, գլխարկի, կօշիկի և գուլպաների, 25 ալ ձեռքի ծախս, որ կընէ բոլորը 205 տոլար. իր տարեկան առածն է 234. մնում է 29 տոլար: Շարունակ գործելու է. 50 տարի գործելով՝ 1450 տոլար կունենայ. ան ատեն ալ 65 տարուց կանցնի, ալ անկարող գործելու. 7 տարի էլ կը սպասի 1450 տոլարը ուտելու. 72 տարի վերջ մնում է անօթի ու խեղճ. բաղդաւոր է, եթէ այսպէս էլ ըլլայ:

Հիմա հարուստի և աղքատի տարբերութիւնը որոշենք: $4^1/_2$ տոլար շաբաթական առնող աղջիկ մը 299 տարի գործելու է Ջօն Րէօքֆէլըրի մի օրվայ վարձը առնելու համար. 109,135 տարի աշխատելու է Րէօքֆէլըրի մի տարվայ եկամուտը առնելու: Եթէ $4^1/_2$ տոլար առնողը Աստուծու առաջին ստեղծած անձը ըլլար և աշխատէր մինչև ցայսօր, Րէօքֆէլըրի $2^1/_2$ օրվայ վարձը առած պիտի ըլլար: Իսկ 8 տոլար շաբաթական առնողը, Րէօքֆէլըրի մի տարվայ եկամուտ առնելու համար 63,875 տարի անընդհատ աշխատելու է: 7 տոլար վարձ առնողը—73,000 տարի, 6 տոլար առնողը—85,045 տարի, 5 տոլար առնողը—92,200 տարի աշխատելու են Րէօքֆէլըրի մի տարվայ եկամուտը առնելու համար: Փակագծի մէջ մի խօսք ընթերցողին. չըլլայ թէ համօզվի և տարի 80,000 և 90,000 տարի 25 միլիօն ձեռք բերելու համար, վասն զի տարուց տարի առածը կը հալի: Միակ հարուստը չէ այդ. դեռ կան Վանդըրպիլթ, երկաթուղիներու մեծ բաժնին տէրը, Ճէյ Կուլտի որդիները, Չիքագօ՝ Ներրիս, Ամերիկայի մեծ մսավաճառը: Միլիօնատէրներու թիւը հասնում է 4047. սրանց տարեկան եկամուտը—12,000,000,000 տոլար է. միջակ հարուստներու թիւն է 1,129,875 ընտանիք, որոնք ստանում են տարեկան 46,098,539,125, իսկ 11,560,293 աղքատ ընտանիքներ ստանում են 16,738,552,072 տոլար: Բանուորները վերջիններս են. սակայն քիչ վարձք առնողներն ալ ասոնք են:

Ահա այսպիսի երկիր մը է, ուր կը փափաքին հայերից ոմանք գաղթել: Հայրենակիցներ, լաւ գիտցէք թէ այս ազատ երկիր մը չէ, ինչպէս դուք կարծում էք. հոս եղողներ կատարելապէս գերիներ են՝ ճերմակ երեսով, մանաւանդ օտար ազգերու համար: Գաղթել փափաքող հայ եղբայր, դու չես ուզում մնալ հայրենիքում, որովհետև քո աղջիկդ են առևանգում կամ զաւակդ են վնասում. հոս կամքովդ տղաք պիտի ընել տաս. պիտի ուղարկել զաւակդ գործարան, որտեղ պիտի վնասվի, և աղջիկդ ալ դրկես 8 և 12 տեսակ ազգերու որդւոց մէջ. կը յուսամ թէ աղջկադ պատիւը անարատ պիտի մնայ. կը յուսամ թէ առանց գործել տալու դու պահես զանոնք: Եթէ չէ, մնացիր պապիդ օճախում. Հայրենիքից դուրս եղող հայեր բոլորն ալ դըժգոհ են. հայը մարդ է, կամ լաւ քաղաքացի է միայն իր երկրում, երկրից դուրս թշուառ է:

Ազօ.

հրամանագիրը, որով Ինժեներ Տ. և Նրա օգնական Գ. ենթարկվում են դատի՝ գործած զեղծումների համար: Ինժեներ Տ., ինչպէս յայտնի է, ուղարկված էր Պետերբուրգից իբրև գլխաւոր կառավարիչ Չիատուրի ճիւղի Նորոգութիւնների՝ վերջին հեղեղներից առաջացած աւերումների պատճառով:

—

Բաթումի մօտ եղած Չակվայի ուղէնի կալուածքում աջող փորձեր են արված բուսցնելու բ ա մ ի բոյսը, որի թելերը չատ ամուր են, կարող են ծառայել չուաններ և թոկեր չինելու և նոյնպէս չատ պիտանի նիւթ են պետական թղթադրամներ պատրաստելու համար:

—

Ղազախի և Գանձակի գաւառներում դաշտային մկների քանակութիւնը այնքան չատացել է, որ այնտեղի երկրագործները դիմել են վարչութեան՝ խնդրելով օգնութիւն: Երկրագործութեան մինիստրի լիազօրը այս օրերս ուղարկում է մի մասնագէտ անձն Ղազախի գաւառը, որ պէտք է փորձեր անի կոտորելու մկներին Մերեժկօվսկու հեղուկով:

—

Օգոստոսի 25-ին, Պեատիգօրսկում վախճանված տեղական հայոց դպրոցի աւագ ուսուցիչ Սիմէօն Մխիթարեանցի մասին, Նրա ընկեր ուսուցիչներից մէկը հետևեալն է հաղորդում մեզ. «Մխիթարեանցի մահը մի զգալի կորուստ է ոչ միայն Պեատիգօրսկի հայերի համար, այլ և Նրանց բոլորի, որոնց թանգ են հայ դպրոցի առաջադիմութիւնն ու ապագան: Զափազանց աշխատասէր, եռանդոտ, գործով յափշտակվող, վերին աստիճանի հեզ ու բարի,—ահա Ս. Մխիթարեանի գլխաւոր յատկութիւնները: Մխիթարեանը իր մահից յետոյ թողեց մի ընտանիք զուրկ որ և է նիւթական միջոցներից: Նրան այժմ սպառնում է անելանելի չքաւորութիւն իր բոլոր դառն հետևանքներով: Մխիթարեանը մի կօպէկ անգամ չէ թողել իր մահից յետոյ: Այժմ ես հարկաւոր եմ համարում Պեատիգօրսկի հայ հասարակութեան ուչադրութիւնը հրաւիրել այդ բանի վրա, յուսալով, որ Նա կարօտութեան մէջ չի թողնի իր արժանաւոր մչակի անբաղդացած ընտանիքը»:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Տեսչական հարցը կարելի է վերջացած համարել. Մեսրոպ վարդապետ Տէր-Մովսիսեան հեռագրել է հոգաբարձութեան, որ ինքը ստացել է կոնդակ և ճանապարհվում է Շուշի: Այստեղ յոյս ունեն, որ Մեսրոպ վարդապետը էջմիածնում կարողացած կը լինի վերականգնել հոգաբարձութեան և տեսչի վաղեմի իրաւունքը՝ ուսուցչական խումբ կազմելու համար»: Յօյսեր տածել ոչ ոքին չէ արգելվում: Բայց որ Մեսրոպ վարդապետ պարտաւոր է իր տեսչական իրաւունքները որոչել— այդ պարզ է: Պ. Մէլիքեան, Ժընևից մինչև Թիֆլիս գալուց յետոյ էլ, հրաժարվեց ընդունել իրաւազուրկ տեսչի պաշտօնը:—Ի դէպ, ինչպէս է մտադիր վարվել հոգաբարձութիւնը պ. Մէլիքեանի հետ, որին կանչել է պաշտօնական հեռագրով Ժընևից. չէ՞ որ պարոնը հրաժարվեց արդէն տեղ հասնելուց յետոյ, այն էլ մի հարցի պատճառով, որ գոյութիւն չունէր Ժընևից ճանապարհվելու ժամանակ:

—

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Օգոստոսի 31-ին, քաղաքային թատրօնում, դերասան Յովսէփ Կարինեանը, սիրողների մասնակցութեամբ տուեց «Վարդանանց պատերազմը» և «Աւազակների» վերջին գործողութիւնը: Ներկայացումը աջող անցաւ»:

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ հեռագրում են ամսի 8-ից, «Այսօր չուչեցիները ճաչ են տալիս ի պատիւ Թամիրեանցի, որը իր հաչւով ջուր է բերել քաղաքը քսան վերստ հեռաւորութիւնից. Ջրանցքը, որ տալիս է օր ու գիչեր մօտ 110 հազար վեդրօ ջուր, անցել է արդէն տասն և ինն վերստ տեղ: Ճաչին մասնակցում են 150 հոգի, որոնց մէջ մօտ 50 հիւր»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պարիզից հեռագրում են «Новости» լրագրին սեպտեմբերի 2-ից. «Մարսէյլ են հասել 300 փախստական հայեր. Նրանք գտնվում են թչուառութեան մէջ և ողորմութիւն են խնդրում փողոցներում»:

—

«Nord» լրագրի մէջ կարդում ենք. «Ի նկատի ունենալով, որ խռովութիւնները չարունակվում են Կ. Պոլսում, մեծ պետութիւնները առաջարկել են սուլթանին եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել մահմետականների գրգռումը դադարեցնելու համար և ստիպելու թիւրքաց զօրքը իր պարտքը կատարել: Եթէ այդ պահանջը աջողութիւն չունենայ, այն ժամանակ մեծ պետութիւնները անհաճոյ պարտաւորութիւն կունենան իրանց վրա առնել կարգի վերականգնումը Կ. Պոլսում»:

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԻՇԽԱՆ ԼՕԲԱՆՕՎԻ ՄԱՍԻՆ

—

Տարակոյս չը կայ, որ ամեն մի խոչոր պետական և քաղաքական գործչի մահը առաջ է բերում երկիւղ, հիասթափութիւն և ակնկալութիւններ: Սակայն Ռուսաստանի ոչ մի պետական գործչի մահը այնքան մեծ Նչանակութիւն չունեցաւ, ինչպէս արտաքին գործերի մինիստր իչխան Լօբանօվ-Րօստօվսկու յանկարծական մահը: Եւրօպայի թէ հասարական կարծիքը, թէ մամուլը, թէ պաշտօնական ներկայացուցիչները չարունակ զբաղված են այդ անակնկալ դէպքով, Նրա Նչանակութեան և ապագայ հետևանքների քննադատութեամբ: Եւ դրա պատճառը չատ հասկանալի է. մի կողմ թողնելով այն հանգամանքը, որ իչխան Լօբանօվի մահը պատահեց արտակարգ րօպէում և արտակարգ կացութեան մէջ, պէտք է ասել, որ Նա, իբրև ամենաբրոչ քաղաքական հայեացքների ղեկավար, իբրև վճռական քաղաքականութեան վարիչ, աջողեցրել էր 18-ամեայ կարճ պաշտօնավարութեան ընթացքում գրաւել ամբողջ քաղաքական աչխարհի ուչադրութիւնը: Ոչ մի ժամանակ ռուսաց արտաքին քաղաքականութիւնը այնքան բացորոչ, յայտնի դիրք և ուղղութիւն չը բռնեց, ինչպէս իչխան Լօբանօվի ժամանակ: Եւ եթէ ի նկատի ունենանք, որ դիպլօմատիան, մանաւանդ ժամանակակից դիպլօմատիան, առհասարակ մի սարսափելի ոյժ է, որ Նրա ձեռքին է խաղաղութեան և պատերազմի ճակատագիրը, որ Նա է տնօրինում ամբողջ ազգերի բաղդը և վիճակը, եթէ ի նկատի ունենանք, որ Արևելեան հարցի վերջերս ստացած ուղղութիւնը, գլխաւորապէս իչխան Լօբանօվի գործն է, բնական պէտք է գտնենք, որ այդպիսի մի Նչանաւոր դիպլօմատի մահը առաջ է բերել արտակարգ յուզմունք Եւրօպայի մէջ և զանազան ակնկալութիւններ:

Պէտք է նկատել սակայն, որ եւրօպական մամուլը միաբան և համաձայն չէ իչխան Լօբանօվի դիպլօմատիական գործունէութեան քննադատութեան վերաբերմամբ և տարբեր կարծիք է յայտնում այդ գործունէութեան Նչանակութեան մասին: Ռուսաց մամուլը, գոնէ լրագրական մամուլը, գրեթէ ամբողջովին այն կարծիքն է յայտնում, որ իչխան Լօբանօվի մինիստրութեան օրով ռուսաց դիպլօմատիան, որն ունի իր հաստատ և պարզ ու որոչ աւանդութիւնները, մաքուր է պահպանել իր դրօչակը և Լօբանօվ այդ մաքուր քաղաքականութեան արտայայտիչն է եղել. Նա, իչխան Լօբանօվ, կարողացաւ տալ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութեան վճռողականութիւն և ուղղել Նրան համարձակ կերպով դէպի որոչ Նպատակ, որին ձգտում էր Ռուսաստանը անցած թագաւորութեան ժամանակ: Մի խօսքով, իչխան Լօբանօվ լրացրեց այն չինութիւնը, որը կառուցանվում էր ամբողջ տասը տարի: Սակայն ռուսաց մամուլի մի մասը, փոքրաթիւ մասը, մի քիչ տարբեր կարծիք է յայտնում. Նա գտնում է, որ ճշմարիտ, իչխան Լօբանօվի քաղաքականութիւնը չատ բացորոչ, վճռական և կտրուկ էր, բայց Արևելեան հարցի վերաբերմամբ այդ քաղաքականութիւնը համաձայն չէր Ռուսաստանի պատմական դերին և աւանդութիւններին:

Աւստրիական, գերմանական և ֆրանսիական մամուլը մեծ գովասանքով է խօսում հանգուցեալ մինիստրի մասին: Այդ մամուլի կարծիքով, Նրա մինիստրութեան օրով Եւրօպայում տիրեց այն համոզմունքը, թէ ռուսաց կայսրութիւնը, ունենալով արևելքում մեծ ծրագիրներ, վարում է Եւրօպայում անկեղծ, խաղաղասիրական քաղաքականութիւն և թոյլ չի տայ իրան օգնել օտարների չովինիստական ծրագիրների իրագործման:

Անգլիական մամուլը նոյնպէս ընդարձակ յօդուածներ և առաջնորդողներ է Նուիրում Լօբանօվի գործունէութեան քննադատութեան և, պէտք է ասել, բաւական թչնամական և բացասական կերպով է վերաբերվում այդ գործունէութեան: «Daily News» անուանում է Նրա քաղաքականութիւնը «եսամոլ» և «անաջող», և ասում է՝ «այն չինութիւնը, որ Նա կառուցեց, փլվեց, ինչպէս թղթէ տուն»:

«Daily Chronicle» կամենում է ցոյց տալ, թէ հանգուցեալի յանկարծակի մահը մի պատիժ է թիւրքաց քրիստոնեաների վերաբերմամբ Նրա գործած յանցանքին (!!): Նա ասում է. «ռուսաց կանցլէրը խլվեց քաղաքականութեան մի այնպիսի կրիտիկական վայրկենում, երբ հայոց հարցը Նորից առաջ ընկաւ, այնպէս որ Նրա թագաւորը պէտք է մտածի այդ զուգադիպութեան Նչանակութեան մասին»:

«Westminister Gazette» այնքան առաջ է գնում, որ ասում է, թէ այդ քաղաքականութիւնը «անբարոյական» էր:

«Times», թէև աւելի յարգանքով է խօսում և ասում է, թէ Լօբանօվի ջանքերն ուղղված էին միացնել Գիրսի սիստէման կոմս Իգնատիևվի սիստէմայի հետ, բայց, ասում է լրագիրը, Նրա Նպատակների և միջոցների մէջ ոչ մի օրիգինալ բան չը կար: Նրա պաշտօնավարութեան կարճ միջոցում Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը այնպիսի փոփոխութիւն կրեց, որ խոր կերպով զգացվեց ամբողջ քաղաքակիրթ աչխարհում:

Այդ ամբաստանութիւններին պատասխանելով. «Моск. Вѣд.» յայտնում է, թէ անգլիացիների զայրոյթը այն պատճառով է, որ Նրանք չատ լաւ զգում են, թէ Ռուսաստանը մի անգամ որ ոտք է կոխել Լօբանօվի չնորհիւ ճշմարիտ ազգայնական ճանապարհի վրա, այլ ևս դուրս չի գայ այդ ճանապարհից:

ԿՐԵՏԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

«Մչակի» անցեալ համարներից մէկում առաջ բերինք կրետական րէֆօրմների ծրագիրը: Այժմ արտասահմանեան լրագիրների մէջ տպված են կրետացիներին արված զիջումների գլխաւոր կէտերը: Ինչպէս յայտնի է, այդ զիջումները առաջարկեցին մեծ պետութիւնների դեսպանները և սուլթանն էլ ընդունեց ու վաւերացրեց: Ահա այդ կէտերը. 1) Սուլթանը Նչանակում է, մեծ պետութիւնների համաձայնութեամբ, քրիստոնեայ գեներալ-նահանգապետ 5 տարով. 2) Գեներալ-նահանգապետը իրաւունք ունի veto դնել ազգային ժողովի բոլոր որոչումների և օրէնքների վրա, բացի այնպիսիներից, որոնցով փոխվում է կղզու սահմանադրութիւնը և որոնք պէտք է հաստատվեն սուլթանից. երկու ամսվայ ժամանակամիջոցից յետոյ, օրէնքները համարվում են Նուիրագործված. 3) Կրետէ կղզում անկարգութիւնների ծագած ժամանակ գեներալ-նահանգապետը կարող է իր տրամադրութեան տակ առնել թիւրքաց զօրքը. վերջինը, սովորական ժամանակ, պէտք է մնայ որոչ տեղերում, իբրև պահակ զօրք. 4) Գեներալ-նահանգապետը Նչանակում է երկրորդական պաշտօնեաներին, իսկ բարձրաստիճան պաշտօնեաներին Նչանակում է սուլթանը. 5) Օֆիցէրական պաշտօնների երկու երրորդականը տրվում են քրիստոնեաներին, մի երրորդականը մահմէտականներին. 6) Ազգային ժողովի ընտրութիւնները պէտք է կատարվեն գոնէ երկու տարին մի անգամ, իսկ երկրորդ տարին կայանում է ժողովի նիստը 40—80 օրվայ ընթացքում: Ազգային ժողովը քուէարկում է բիւդժէտը և քննում է գեներալ-նահանգապետի հաչիւները և առաջարկութիւնները. սահմանադրական փոփոխութիւններ մտցնող օրէնքների քուէարկութեան համար պահանջվում է երկու երրորդականի մեծամասնութիւնը: Ոչ մի նոր օրէնք չէ կարող գործադրվել, եթէ Նա քուէարկված չէ ազգային ժողովից. 7) Ազգային ժողովը կարող է քուէարկել բիւդժէտի որ և է յաւելում միայն գեներալ-նահանգապետի, կամ վարչական խորհրդի, կամ պատչաճաւոր իչխանութեան առաջարկութեամբ. 8) 1887 թւի ֆիրմանի համաձայն, մաքսային եկամուտի կէսը յատկացվում է կղզու օգտին. Բ. Դուռը ինքն է հանգցնում Նախկին դէֆիցիտները, որոնք ստացվել են ազգային ժողովներից չը քուէարկված բիւդժէտների պատճառով. 9) Ժանդարմէրիայի վերակազմութիւնը պէտք է կատարվի առանձին յանձնաժողովի ձեռքով, որին պէտք է մասնակցեն և եւրօպական օֆիցէրներ. 10) Դատաստանական վարչութեան վերակազմութիւնը պէտք է կատարվի մի առանձին յանձնաժողովի ձեռքով, որին պէտք է մասնակցեն և օտարազգի իրաւագէտներ. 11) Գեներալ-նահանգապետը, օրէնքի համաձայն, թոյլատրում է ընկերութիւնների բացումը. 12) Աֆրիկային էմիգրանտները կարող են բնակութիւն հաստատել կղզում միայն գեներալ-նահանգապետի թոյլտւութեամբ. գեներալ-նահանգապետը կարող է, չը նայելով օտար հպատակների վայելած իրաւունքներին, աքսորել այն անձանց, որոնք ապրուստի միջոցներ չունեն և սպառնում են հասարակական ապահովութեան. 13) Ազգային ժողովը պէտք է գումարվի րէֆօրմների հաստատութիւնից վեց ամիս յետոյ. ընտրութիւնները պէտք է կատարվեն 1888 թւի օրէնքով. առայժմ գեներալ-նահանգապետը, վարչական խորհրդի հետ միասին, պէտք է հրատարակէ ժամանակաւոր կարգադրութիւններ րէֆօրմների գործադրութեան համար: Մեծ պետութիւնները պէտք է հսկեն րէֆօրմների գործադրութեան վրա: Պետութիւնների ներկայացուցիչները կարծում են, որ աւելացնելով մաքսային հարկերը, կարելի է ծածկել վերջին դէպքերից առաջ եկած վնասները:

Եթէ նայենք թէօրիական տեսակէտից, կրետական նոր սահմանադրութիւնը բոլորովին գոհացուցիչ է և երանի թէ հայերը Նրա կէսը ըստանային: Բայց գլխաւոր հարցը դարձեալ կայանում է Նրանում, թէ ինչպէս պէտք է գործադրվի այդ սահմանադրութիւնը իրականապէս: Ճշմարիտ է, չատ բան կախված է առաջին քրիստոնեայ գեներալ-նահանգապետի անձնաւորութիւնից և եւրօպական կօնտրօլի որ աստիճան իրական լինելուց, որովհետև միայն ամենախիստ հսկողութիւնը կարող է ստիպել Բ. Դըռան իրագործել խոստացած րէֆօրմները. հակառակ դէպքում կրետական սահմանադրութիւնը կենթարկվի հայկական րէֆօրմների ցաւալի վիճակին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Новости» լրագրին հեռագրում են Վիէննայից, օգոստոսի 31-ից. «Կ. Պոլսից ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, այնտեղ լուր է տարածվել, որ մեծ վէզիրը հրաժարվում է. Նրան յաջորդ անուանում են սուլթանի քարտուղար Իզզէտ-բէյին: Կրետական բերդերում գտնվող թիւրքերը պատասխանել են հիւպատոսներին, որոնք պահանջում էին վերադառնալ իրանց տները, թէ Նրանք նոյնպէս պահանջում են զիջումներ, ուղղված յոյների դէմ: Կ. Պոլսի դեսպանները հրահանգ են տուել հիւպատոսներին որ և է բանակցութիւն չունենալ թիւրքերի հետ այդ առիթով»:

—Թէսալիայից գրում են եւրօպական լրագիրներին, որ այնտեղ տարածվել են հազարաւոր օրինակներով պրօկլամացիաներ, որոնք հրաւիրում են մակէդօնացիներին ապստամբվել և հետևել հայերի օրինակին և նոյնպէս ինքնավարութիւն պահանջել Եւրօպայից Մակեդօնիայի համար:

—Բէրօվիչ-փաչան, որ վերահաստատվել է կրետէի գեներալ-նահանգապետի պաշտօնի մէջ, սկսել է ճանապարհորդել կղզում, վերջին ապստամբութեան պատճառով եղած վնասների քանակութիւնը ստուգելու համար:

—«Nord» լրագիրը յայտնում է, թէ Վիէննայի մամուլի հրատարակած բոլոր լուրերը իչխան Լօբանօվ-Րօստօվսկու յաջորդի Նչանակութեան մասին, վաղաժամ են, եթէ բոլորովին ճիշդ չեն: Ինչպէս յայտնի է, Վիէննայի լրագիրները կոմս Կապնիստին էին անուանում, իբրև ապագայ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր:

—Սպանիայում խռովալից վիճակը հետզհետէ սաստկանում է: Թագաւորութեան չատ տեղերում յանկարծ երևացել են բազմաթիւ զինաւորված հրոսախմբեր: Ինչպէս երևում է, յեղափոխական չարժումը լայն ծաւալ է ստանում և մի «պրօնունցիամէնտօ» (պետական հարուած) է պատրաստվում:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՕԴԷՍԱ, 6 սեպտեմբերի: Սեպտեմբերի 5-ին հիմք դրվեց բժշկական ֆակուլտէտի շինութեան համար, համալսարանի մօտ:

ԿՈՊԷՆՀԱԳԷՆ, 6 սեպտեմբերի: Թագաւորը և թագուհին մտադրութիւն ունեն Անգլիա գնալ այստեղի ռուսաց եկեղեցում մաղթանք լսելուց և նաւի վրա հրաժեշտի նախաճաշ անելուց յետոյ:

Ուէլսի իշխանուհին ճանապարհ է ընկնում երկուշաբթի «Օսբօրն» նաւով:

ԼՈՆԴՈՆ, 6 սեպտեմբերի: Դինամիտի միջոցով յանցաւոր փորձ անելու համար կալանաւորված Բէլլ յայտնեց, թէ իր ազգանունն է Էդուարդ Բօրի, թէ ինքն հիւրանոց է պահում Նիւ-Եօրկում և ամերիկական քաղաքացի է: Քննութիւնը յետաձգված է մի շաբաթով:

ԿՈՊԷՆՀԱԳԷՆ, 7 սեպտեմբերի: Բարօն Գէկկաղ ունկնդրութեան ընդունվեց Թագաւոր կայսրի մօտ: Բարօնը յանձնեց Նորին Մեծութեան երկու ընծաներ 8000 ֆրանսիացիների անունից, որոնց թւումն է և Ֆէլիկս Ֆօր: Այդ ընծաները, որոնք պէտք է մատուցանվէին առաջ Նոցա Մեծութիւնների պսակադրութեան, և ապա թագադրութեան ժամանակ, միայն այժմ են պատրաստված և բաղկացած են սերվեան սէրվիզից՝ ֆրանսիական նկարիչների ձեռքով նըկարած նկարներով և զարդարված զինանշաններով, և երկու ալբօմներից՝ ֆրանսիական նշանաւոր նկարիչների ջրանկարներով և 8000 ստորագրութիւններով:

ՊԱՐԻԶ, 7 սեպտեմբերի: Քաղաքային խորհրդի բիւրօն հաստատեց այն տօնախմբութիւնների ծրագիրը, որ քաղաքը սարքում է Նոցա Մեծութիւնների գալու պատճառով: Այդ ծրագրով քաղաքը պէտք է զարդարվի կայարանից մինչև ռուսաց դեսպանատան շինութիւնը, պէտք է զարդարվեն և լուսաւորվեն քաղաքային շինութիւնները և ամբողջ Պարիզում ժողովրդական մեծ տօնախմբութիւն կազմվի: Տօնախմբութիւններ կազմելու համար կօմիտետին տրված է 100,000 ֆրանկ. 200,000 ֆրանկ պէտք է բաժանվի աղքատներին:

ԲԵՐԼԻՆ, 7 սեպտեմբերի: Մեծ իշխան Պավէլ Ալէքսանդրօվիչ և Մեծ իշխանուհի Մարիա Պավլօվնա կանգ առան Բերլինում արդիւնաբերական ցուցահանդէսը տեսնելու համար:

ՎԻԷՆՆԱ, 7 սեպտեմբերի: Կայսրը այցելութեան գնաց չէրնօգօրիական իշխանուհու մօտ:

ՎԻԷՆՆԱ, 7 սեպտեմբերի: Սալօնիկից հաղորդում են, որ անցեալ շաբաթ թիւրքաց զօրքը երկու ընդհարում ունեցաւ ապստամբների հետ, որոնք վերջացան ապստամբների պարտութեամբ: Մակեդօնիայի զօրքերի հրամանատարին հաղորդվեց սուլթանի հրամանը՝ զինուորական դատարանով դատել զէնքը ձեռքին բռնված ապստամբներին:

ՀՌՕՄ, 7 սեպտեմբերի: «Sardegna», «Duru-dice» և «Sicilia» պատերազմական նաւերը անջատվեցին Սպեցիայի մօտ գտնվող նաւատորմից և գնացին Նէապոլ, ուր կը սպասեն ծովապետ Կանէվարօին՝ դէպի Արևելք լողալու համար: Այդ նաւերը գնում են Սալօնիկ կամ Բէզիկէի ծովածոցը:

ՀՌՕՄ, 7 սեպտեմբերի: Մայօր Նէրացցինի սեպտեմբերի 10-ին հասաւ Խարրար և մեծ պատիւներով ընդունվեց Ռաս-Մակօնէնից:

ԽԱԲԱՐՕՎՍԿ, 7 սեպտեմբերի: Սեպտեմբերի 8-ին հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրը հասաւ Խաբարօվսկ: Երեկոյեան 8 ժամին մինիստրը ճանապարհ ընկաւ Վլադիվօստոկ:

ՀՌՕՄ, 7 սեպտեմբերի: Նէապօլիտանեան պրինցի քաղաքացիական պսակադրութեան ծէսը կը կատարի Կվիրինալում սենատի նախագահը, իսկ եկեղեցական պսակադրութեան ծէսը—բարիական մեծ պրիօրը հռօմէական Santa Maria Degli Angel եկեղեցում:

ԲԱԳՈՒ, 8 սեպտեմբերի: Սեպտեմբերի 7-ին Քիւրդամիր և Ակստաֆա կայարանի միջև երևաց աւազակների խումբ. հրացանաձգութիւն սկսվեց կազակների հետ. սպանված են 3 աւազակներ, վիրաւորված է մի կազակ կրծքում:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Սեպտեմբերի 6-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	93 ր.	70 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 »	75 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37 »	$22^{5}/_{8}$
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	50 »
Մաքսային կուպօններ — . .	149 »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	$5^{3}/_{4}$ »	7% »
4% պետական րէնտա	$98^{7}/_{8}$ »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	280 »	— »
— — երկրորդ —	250 »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	210 »	— »
5% պետական երկաթուղ. րէնտա	$101^{1}/_{8}$ »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	$98^{1}/_{2}$	— »
$4^{1}/_{2}$% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	$100^{5}/_{8}$ »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.	— »	— »
$4^{1}/_{2}$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի	$100^{5}/_{8}$ »	— »
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	$102^{1}/_{8}$ »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	$101^{7}/_{8}$ »	— »
Օդէսայի — —	101 »	— »
Թիֆլիսի — —	$99^{3}/_{4}$ »	— »
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% — . .	—	— »
5% — — — . .	—	— »
Քութայիսի — 6% — . .	—	— »
5% — — — . .	—	— »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱԻՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների:

Գ. Գ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Կին-բժիշկ ԴՈՒՆԱՅԷՎԱ-ՌՈՒԴԵՆԿՕ—10—11 ժ. կանանց և երեխ. հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին, երեխայոց և նեարդային հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ:

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—5—6 ժ. երեքշ. հինգշ. և շաբաթ:

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երկուշաբթի չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի, մէզի և սեռական օրգանների հ. ներքին և մորթի հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԱՐԱԿԱՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑ

Հասակաւորների և մանուկների համար, ոչ փոքր 15 տարեկանից, գտնվում է Նօվօ-Արսէնալնայա փողոցի վրա, Բաքանօվի տանը, № 9, Նիկօլաեվսկայա քաղաքային դպրոցում:

Պարապմունքները լինում են կիրակի օրերը, 12-ից մինչև 4 ժամը: Ընդունում են իւրաքանչիւր կիրակի օր անգրագէտ, գրագէտ և տարրական դպրոցները աւարտած աշակերտներին: Ուսումը ձրի է: Աշակերտների ընդունելութիւնը սկսվում է կիրակի օրվանից, 1896 թւի սեպտեմբերի 15-ից: (№ 105) 1—4

Իշխանութեան թոյլտուութեամբ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆՔ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Նրանց ամեն կարիքները հոգալով, պատրաստելով և կրկնութիւն անելով նրանց հետ

ԲՈԼՈՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ:

Հասցէն. Թիֆլիս, Измайловская № 2. իսկ սեպտեմբերի 12-ից Чавчавадзевская, д. Мдивани, № 6.
(№ 104) 1—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՋԷՅԹՈՒՆ

Տեղագրական, ազգագրական և վարչական տեսութիւն, Հ. Առաքելեանի

Արտատպած «Մշակ» լրագրից, մի քանի յաւելուածներով: Գինն է 20 կօպ.

ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԵՊԻՍ. ՍԵԴՐԱԿԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԳԻՆԸ 1 ՌՈՒԲԼԻ

Վաճառվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, կենտրօնական գրավաճառանոցում և Յ. Տէր-Սարգսեանի խանութում, Դվօրցօվայա փողոց: (№ 78) 8—10

ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԵՒ ՎԱՐՁՈՎ Է ՏՐՎՈՒՄ

Մի տուն, Ելիսավետինսկայա փողոցում, № 71: Այստեղ վարձով են տրվում բնակարաններ: Պայմանների մասին հարցնել տանտիրոջից: (№ 104) 1—3

ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ ՔԱՂԱՔԻ հայոց ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է մէկ ուսուցիչ, որ աւանդելու է՝ հայոց լեզու 12 դաս, վայելչագրութիւն 4 դաս, երգեցողութիւն 4 դաս և գծագրութիւն 4 դաս: Վարձատրութիւնն առաջին կարգով: Բացի դրանից, պէտք է երգեցիկ խումբ կազմի և կիրակի ու տօն օրերը երգի եկեղեցիներում. կը ստանայ, բիւր առանձին վարձատրութիւն 80 րուբլի, բնակարան, վառելափայտ և ծառայ: Հարկաւոր է և մէկ վարժուհի, որ աւանդելու է ռուսաց լեզու 9 դաս, վայելչագրութիւն 1 դաս, թուաբանութիւն 8 դաս և ձեռագործ 4 դաս. վարձատրութիւնը նոյնպէս առաջին կարգով: Թէ ուսուցիչը և թէ վարժուհին լինելու են ցենզաւորներ:

Հասցէն. Через Прасковею (Ставр. губ.) Въ гор. Святого Креста, Священнику Вагану Аскарянцъ. (№ 105) 1—3

ԿԷՕԼԷՐԻ ԿԱՈՒՉԻԿԷ ՆԵՐԿ
ՃԱՀՃԱՅԻՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ծախվում է ԱՄԵՆ ՏԵՂ բոլոր նշանաւոր առևտրականների մօտ:

Տալիս է անպայման անթափանցկութիւն. շատ կակղացնում է և պահպանում է կաշին. անախորժ հոտ չունի: Այդ բոլոր արժանաւորութիւնների հետ միասին, այդ ներկը անհամեմատ աւելի էժան է իր նման միւս արտադրութիւններից: (2) (№ 76) 3—3

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ
Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

(ՄԻԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆ. ԹԻՖԼԻԶՈՒՄ)

Ուսումնարանում ընդունվում են երթևեկ, կիսաթոշակաւոր և գիշերօթիկ աշակերտներ: Պատրաստվում են գիմնազիաների, կադետների կօրպուսի, սեմինարիաների, րէալական և այլ ուսումնարանների համար: Փոքր պատրաստականում երեխաները ընդունվում են առանց քննութեան, վեց տարեկանից սկսած. ընդունելութիւնը կը շարունակվի փոքր-պատրաստականում ամբողջ տարի, միւս դասարաններում ընդունելութիւնը կը կատարվի երեխաների նախապատրաստութեան համաձայն, նոյնպէս ամբողջ տարի:

Հասցէն. ТИФЛИСЪ. Гановская ул., № 11. 3—10
(№ 102) (Ե. Հ.)

ԿԷՕԼԷՐԵԱՆ Z—ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՕԾԱՆԵԼԻՔ

Ծախվում է ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԲՈԼՈՐ նշանաւոր առևտրականների մօտ:

Ինչպէս Z տառը վերջինն է այբենարանում, այնպէս էլ կարելի է ասել, որ այդ օծանելիքը ներկայացնում է պարֆիւմէրային արուեստի վերջին խօսքը:

Կէօլէրեան Z—անուշահոտ օծանելիքը, չը նայելով իր ամբողջ քնքշութեանը, շատ խտացած է և այդ պատճառով նրա ախորժելի հոտը զարգանում է կամաց-կամաց գործածվելուց յետոյ և ապա մնում է մի քանի օր: (1) (№ 76) 3—3

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Ձեռնարկի առևտրական և գործարանական հաշուապահութեան
ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց, 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ճիւղերի, հանդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերպասի գործարանական հաշուետեսութեան:

Բ) Առևտրական թուաբանութիւն.

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն.

Դ) Գեղագրութիւն և ամենաթաւ ձեռքերի ուղղութիւն:

Պարապմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 16-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 4 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյեան, ՍՕԼՕԼԱԿ, Ֆրէյլինեան փողոց, տուն Սուլխանօվի, № 13:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիտչէկեւի գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում: ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կօպէկ:

Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստայի ծախս վճարելու:
(Ե. Հ.) (№ 74) 14—15

ԲԱԳՈՒ
Կառավարութեան թոյլտուութեամբ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

(Պարբերաբար իւրաքանչիւր 4—5 ամսից յետոյ)

ԾՐԱԳԻՐ. 1) առևտրական թուաբանութիւն. 2) ՆԱՒԹԱՅԻՆ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ՝ շոգենաւային, առևտրական և բանկային ԿՐԿՆԱԿԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ (теорія и практика). 3) թուաբանութիւն համրիչի վրա. 4) առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն:

Ընդունելութիւնը օգոստոսի 20-ից. պարապմունքները սեպտեմբերի 10-ից:

Դիմել՝ БАКУ, Татарская ул. д. № 30, կամ въ контору Бакинск. отдѣл. «Бр. Цовьяновы и К.»

11—15 (№ 77) (շ) Դասատու-հաշուապահ ԱՐՇԱԿ ՏԷՐ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑԻՆ

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 9 Сентября 1896 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.